బాలగోపాల్ ప్రజాజీవిత ప్రారంభం - వరంగల్లు (1979-95)

వరంగల్ బాలగోపాల్‌ను తీర్చిదిద్దిందా, బాలగోపాల్ వరంగల్‌ను కంటికి రెప్పలా చూసుకున్నాడా. ఇపుడయితే కాశ్మీర్, మణిపూర్, ఛత్తీస్‌ఘర్ మొదలు దేశమే ఆయన తమను ఆదుకోవడానికి ప్రాణాలు పణంగా పెట్టాడని ఆక్రోశిస్తున్నాయి. ఊరు అనంతపురం. పుట్టింది బళ్లారి. ఇంటర్‌మీడియెట్ ఎం.జె. మాణిక్యరావు గణితశాస్త్ర విద్యార్థిగా కావలి. డిగ్రీ ఎస్.వి. యూనివర్సిటీ, తిరుపతి. ఇవన్నీ తండ్రి ఎల్.ఐ.సి. డెవలప్‌మెంట్ అధికారిగా ఏ ఊరు పోతే ఆ ఊరువాడు కావడం వల్ల.

గణితశాస్త్రంలో ఎం.ఎస్.సి., పిఎచ్.డి.లు మాత్రం వరంగల్ రీజినల్ ఇంజనీరింగ్ కాలేజీలో. ఇది ఆయన జీవితంలో యవ్వనకాలం. దేశం శిశిర వసంతాలు చవిచూసిన కాలం. అప్పటికి వరంగల్ అటు శ్రీకాకుళ ఉద్యమ ప్రభావంలోను, ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమ ప్రభావంలోను ఒక మహత్తరమైన విప్లవ సంప్రదాయాన్ని నెలకొల్పి ఉన్నది. 1970లో ఏర్పడిన విప్లవ రచయితల సంఘం, సంఘంగా కాకున్నా సంఘటితంగా ఏర్పడిన విద్యార్థి ఉద్యమం విస్తరిస్తున్న కాలం. బాలగోపాల్ రీజినల్ ఇంజనీరింగ్ కాలేజి లైబ్రరీలో గణితశాస్త్రంతోపాటు డి.డి. కోశాంబిని చదువుతూ క్యాంపస్‌లో సూరపనేని జనార్దన్ నాయకత్వంలో నిర్మాణమవుతున్న విప్లవ విద్యార్థి ఉద్యమాన్ని దగ్గరగా చూస్తున్నాడు. జనార్దన్ నిర్మించే విద్యార్థి ఉద్యమం అంటే అది విద్యార్థులకే పరిమితమైంది కాదు. కాలేజీలో మెస్ వర్కర్లు, కాలేజీ వెనుక దర్గా దగ్గర

ఊళ్లలో వ్యవసాయ కూలీలు, కాలేజీ ముందర రిక్షావాళ్లు, నాలుగడుగులు వేస్తే కాజీపేట రైల్వే వర్కర్లు ఆ ఉద్యమంలో భాగం. బాలగోపాల్ పరిణతి చెందుతున్న యవ్వనం తన అధ్యయన, పరిశీలనలతో ఇందుకు సాక్షీభూతమయిన మానసిక భాగస్వామ్యాన్ని ఎంచుకున్నది.

ఆ తర్వాత కాలంలో ఆయన ఒకసారి అన్నాడు - కోశాంబి అధ్యయనం, జనార్దన్ ఆచరణ నన్ను ప్రభావితం చేసినవి అని. ఆయన అటువంటి క్రియాశీలబుద్ధి జీవి అయ్యాడు. ఆ నిరాడంబరత్వమూ ఆయన జనార్దన్ నుంచే పుణికిపుచ్చుకున్నాడు. ఆ విలువల వల్లనే ఢిల్లీకి పోస్ట్ డాక్టోరల్ రీసెర్చ్ చేయడానికి వెళ్లినవాడు గైడ్‌తో సరిపడక వరంగల్‌కే తిరిగివచ్చి ఆర్.ఇ.సి. క్యాంపస్ ఎదురుగా ఉన్న స్టాఫ్ క్వార్టర్స్‌లో ఒక మిత్రుని ఇంట్లో ట్యూషన్లు చెపుతూ కొంతకాలం గడిపాడు. అప్పటికి ఎమర్జెన్సీ ఎత్తివేయడమే కాదు వరంగల్ నగర ఉద్యమం, అడవి ఉద్యమం మైదాన ప్రాంతాలకు విస్తరించి వెల్లువెత్తుతున్నది. ఇటు నగరంలో విద్యార్థులకు, బుద్ధిజీవులకు, అటు అడవిలో ఆదివాసులకు చెందిన ఉద్యమం గ్రామీణ వ్యవసాయ కూలీ, భూమి లేని నిరుపేదల ఉద్యమంగా కూడా మారింది. ఈ ఉద్యమాలకు జన్నుచిన్నాలు, మామిడాల హరిభూషణ్, దారా చుక్కయ్య వంటి దళిత కుటుంబాలలో పుట్టిన యువకుల నాయకత్వం లభించింది. వీళ్లలో జన్నుచిన్నాలు కాకతీయ మెడికల్ కాలేజీలో మెస్ వర్కర్. తలిదండ్రులు పైడిపల్లిలో వ్యవసాయ కూలీలు. అన్న పోచమ్మ మైదానం దగ్గర రిక్షా తొక్కేవాడు. ఈ జీవితాలను, ఈ ఉద్యమాలను బాలగోపాల్ దగ్గరగా చూసాడు.

1979 అక్టోబర్ దీపావళి రోజు జన్నుచిన్నాలు హత్య జరిగింది. మనం పాలకవర్గం, రాజ్యం అనే మాటలు వాడుతామే. ఆయనను చంపిన వాళ్లలో అందులో భాగస్వాములైన వాళ్లు అందరూ ఉన్నారు. ఆ తర్వాత వరంగల్ జిల్లాలో రాడికల్ ఉద్యమంపై మొట్టమొదటి వ్యాసం ఎకనమిక్ అండ్ పొలిటికల్ వీక్లీకి పంపించిన బాలగోపాల్ అందులో ఈ విషయమే చెప్పాడు. నాకాయనతో పరిచయం కూడా ఇదే సందర్భం. చిన్నాలు హత్య జరిగిన రెండు మూడు రోజులకు బాలగోపాల్ కుమార్‌పెల్లిలో ఉన్న మా ఇంటికి వచ్చి పరిచయం చేసుకున్నాడు. తనకు రాడికల్స్ కరపత్రాలు కావాలని అడిగాడు. ముఖ్యంగా నర్సంపేట, నల్లబెల్లి ప్రాంతాల్లో వ్యవసాయ

కూలీలు, భూమిలేని నిరుపేదలు రాడికల్స్ నాయకత్వంలో చేస్తున్న పోరాటాలకు సంబంధించిన కరపత్రాలు కావాలన్నాడు. ఇచ్చాను. దూరంగా ఉండేవాళ్లకు, రెండు ఎర్రజెండాల మధ్యన ఘర్షణగా కనిపించేది నిజానికి కొత్తగా ఏర్పడుతున్న ధనికవర్గానికి, పై మెట్టుకు ఎగబాకుతున్న మధ్యవర్గానికి, భూమిలేని నిరుపేద దళితులకు మధ్యన ఇది వర్గపోరాటమని ఆయన విశ్లేషించాడు. ఆ వ్యాసం ఇ.పి.డబ్ల్యు. వేయలేదు కానీ ఆ తర్వాత కాలంలో ఆయనతో ఆ పత్రిక అడిగి కాలమ్ రాయించుకోవడానికి ఆ వ్యాసంలోని దృష్టి తప్పకుండా కారణమై ఉంటుంది. ఆనాటి నుంచి డాక్టర్ రామనాథం గారి హత్య వరకు ఆరేళ్లు – మళ్లీ ఆయన మాటల్లోనే చెప్తాను. హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ కోసం డి.డి. కోశాంబి పరిచయం చేస్తూ ఆయన రాసిన పుస్తకాన్ని జైల్లో ఉన్న నాకు పంపుతూ – వరంగల్‌లో ఉన్నంత కాలం చరిత్ర నిర్మాణంలో పాల్గొన్నాం. ఇపుడింక చరిత్ర చదవండి – అనే అర్థం వచ్చే మాటలు రాసాడు.

చిన్నాలు పై వ్యాసం రాసిన కొద్దిరోజులకే వచ్చి విరసంలో చేరుతానన్నాడు. ఆయన 'ఫ్రాంటియర్'లో మా భూమి – శంకరాభరణం సినిమాలను పోలుస్తూ ఒక చిన్న లేఖ రాసి ఉన్నాడు. విరసంలో చేరడానికి కనీసం రెండు రచనలు చేయాలనే నియమం ఉంటుందని తెలుసేమో – ఆర్.ఎస్. సుదర్శనం – త్రిపురనేని మధుసూదన రావు మార్క్సిజం – సాహిత్యం చర్చలో భాగంగా ప్రామాణిక విమర్శ అనదగిన వ్యాసం రాసుకొని వచ్చాడు. విరసంలో చేరాడు. సృజన 'సాహితీ మిత్రులు'లో చేరాడు. 1980 నుంచి 92 దాకా సృజనను అత్యంత ప్రభావితం చేసిన ఒకరిద్దరిలో ఆయన ఒకడు. ప్రాథమిక సభ్యత్వాన్ని మించి ఏ పదవి చేపట్టకపోయినా 1992 వరకు బాలగోపాల్ ప్రసంగం లేని విరసం సాహిత్య పాఠశాల లేదు. మహాసభ లేదు.

విరసంలో చేరిన కొద్ది రోజులకే వచ్చి, ఎపిసిఎల్‌సిలో కూడా చేరుతానన్నాడు. వరంగల్ కోటలో జరిగిన ఒక సభలో మాట్లాడుతానన్నాడు. ఇంకా ఉద్యోగం లేదు. కాకతీయ యూనివర్సిటీకి అప్లై చేసి ఉన్నాడు. సభ్యత్వాలే కాకుండా వేదిక లెక్కి ఉపన్యాసాలిస్తే ఉద్యోగం రాదేమోనని మా ఆందోళన. ఆయన మనసులో పడితే ఇంక వెనక్కి తిరిగి చూడడని అప్పుడే అనిపించింది. ఇంటర్వ్యూ అయి లెక్చరర్‌గా సెలెక్ట్ అయ్యాక అప్పుడు రిజిస్ట్రార్‌గా ఉన్న జయశంకర్ చెప్తే తెలిసింది. సెలెక్షన్ కమిటీలో ఉన్న ప్రొఫెసర్ కోటేశ్వరరావు అడిగాడట – అంతర్జాతీయ గణితశాస్త్ర

జర్నల్స్‌లో ఇన్ని రచనలు అచ్చయ్యాయి కదా - రీడర్‌గా ఎందుకు అప్లై చేయలేదు - అని. అంటే జయశంకర్ గుర్తు చేసాడట - ఆయనకు అసలు గుర్తించబడిన సంస్థల్లో టీచింగ్ అనుభవానికి సంబంధించిన సర్టిఫికేట్ లేకపోవడం కారణమని. నిజానికి బాలగోపాల్ మనసులో కారణం అది కాదు - ఆయనకు కేవలం జీవిక కోసం ఉద్యోగం కావాలి అంతే. సరిగ్గా ఐదేళ్ల అనుభవం వచ్చాక కొలీగ్స్ అందరూ ఎంత బలవంతం చేసినా రీడర్ ఉద్యోగానికి అప్లై చేయకపోవడమే కాదు, 1986లో ఆ ఉద్యోగానికి రాజీనామా కూడా చేసాడు. ఆయన ఢిల్లీలో ఉండగా అంతర్జాతీయ గణిత శాస్త్ర పత్రికలకు సంపాదకుడుగా వ్యవహరించాడని,. అందులోనే కొనసాగితే గణితంలో నోబెల్ ప్రైజు వచ్చేదని తర్వాత కాలంలో ఆయన ప్రొఫెసర్లు చెప్పారు. 'బాలగోపాల్‌ది మాథమికల్ ప్రెసిషన్ రా' అనేవాడు కాళోజీ. బహుశా నిర్దిష్ట క్షేత్రస్థాయి కృషికి, నిర్ధారణలకు ఆయన గణితశాస్త్ర జ్ఞానం తోడ్పడి ఉంటుంది కాని, విశ్లేషణకు, ప్రాపంచిక దృక్పథానికి మాత్రం రస్సెల్ నుంచి కోశాంబి దాకా ఆయన చేసిన అధ్యయనమే దోహదం చేసాయి. విరసంలో, సృజన 'సాహితీ మిత్రులు'లో చేరాక ఆయన సాహిత్య విమర్శకుడు కావాలని మేం ఆశించాం. కవిసేన మానిఫెస్టో మీదనే కాదు, యండమూరి తులసి, తులసిదళం మీద, కొ.కు. యుద్ధ కాలపు కథల మీద ఆయన రాసిన సాహిత్య విమర్శ వ్యాసాలు తర్వాత కాలంలో స్నేహ ప్రచురణలు పేరుతో డా. కరుణ 'రూపం-సారం'గా ప్రచురించినపుడు త్రిపురనేని మధుసూదనరావు కన్నా తెలుగు సాహిత్య విమర్శను ఒక అడుగు ముందుకు తీసుకవెళ్లే ప్రామిస్ అందులో కనిపించింది. మధుసూదనరావుకు తత్త్వశాస్త్రం మీద ఉన్న పట్టుకు తోడుగా బాలగోపాల్‌కు చరిత్ర, రాజకీయార్థ శాస్త్రం - అన్నిటినీ మించి సమకాలీనత మీద ఉన్న పట్టు, వస్తుగత దృష్టి, భాష, శైలి ఆయన సాహిత్య విమర్శకు పుష్టినిచ్చాయి. ఆయనకు భాష, శైలి తాత రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ నుంచి అబ్బాయి. ఆ సారళ్యం, ఆ వ్యంగ్యం - రాళ్లపల్లి వ్యంగ్యం మృదువుగానూ, హాస్యంగానూ ఉంటుంది. బాలగోపాల్‌ది చురుకుగా, కనువిప్పుగా ఉంటుంది. దైనందిన జీవితంలో దగ్గరగా మసలే వాళ్లకు మాత్రం ఆయన ఆహ్లాదకరమైన హాస్యం అపురూపంగా జ్ఞాపకం చేసుకోదగింది. ఆ వ్యాఖ్యలో ఒక ప్రాపంచిక దృక్పథం ప్రస్ఫుటమవుతుంది. మిల్‌కాలనీ కేసులో 1985లో జైల్లో ఉన్నపుడు ఒక ఉదయం పత్రికలో వార్త చదివి 'ఎవరో

రవీంద్ర భారతిలో ముప్పై ఆరు గంటలు భరతనాట్యం చేస్తుంద'ట అండీ అన్నాను. 'ఎందుకట?' అన్నాడు. శ్రీకాకుళం జిల్లా అంతా చలసానితో స్కూటర్ మీద తిరుగుతున్నపుడు పెట్రోల్ అయిపోయి స్కూటర్ పడేసి మైళ్ల కొలది తిరగాల్సి వచ్చిందట. 'ముందే జాగ్రత్త పడొద్దా? ఇదేం మీ కృష్ణా జిల్లా అనుకున్నారా?' అన్నాడట. ఇటీవలి కాలంలో కన్యాశుల్కం గురించి, గురజాడ అప్పారావు గురించి, ముస్లిం మైనారిటీవాద సాహిత్యం గురించి రాసి, మాట్లాడి ఉన్నా ఆయన సాహిత్యం మీద తన ప్రేమను శిబి చక్రవర్తి తన శరీరాన్ని కోసేసుకున్నంత నిర్దాక్షిణ్యంగా దాచుకున్నాడనుకుంటాను. ఇటీవల ఆర్టిస్ట్ మోహన్ పుట్టిన రోజు విందులో కలుసుకున్నపుడు ఆయనా, నేను, విమల, మృణాళిని ఒక చోట కూర్చున్నాం. విమల తన కొత్త కవితా సంకలనం 'మృగన' తెస్తున్నానన్నది. 'ఈ మాట ప్రాకృతమా' - అని అడిగానాయనను. నన్నడుగుతారేమిటి - నేనేమైనా పండితుణ్ణా అన్నాడు. 'రాళ్లపల్లి వారి మనుమలు కదా. అందుకని' అన్నాను. అయితే అందుకోసం కాదు, చరిత్ర అధ్యయనం కోసం, మూలాల అన్వేషణ కోసం, పాళీ, ప్రాకృత భాషలు పరిచయం చేసుకోవాలనుకునే వాడాయన.

1983లో ఖమ్మంలో జరిగిన ఎపిసిఎల్‌సి సభల్లో ఆయన ఎపిసిఎల్‌సి ప్రధాన కార్యదర్శిగా ఎన్నికయ్యాడు. అప్పటికే ఆయన రెండు మూడేళ్లలోనే ఆ రంగంలో ఎంత కృషి చేసి ఉండకపోతే ఆ ముళ్లకిరీటం దక్కేది. 1981లో హైదరాబాద్‌లో జరిగిన ఎపిసిఎల్‌సి సభల తర్వాత అప్పటి ప్రధాన కార్యదర్శి ప్రదీప్ బాలగోపాల్‌ను కార్యవర్గానికి కోఆప్ట్ చేసుకుందామన్నాడు. సభలయిపోగానే బాలగోపాల్‌ను కూడా తీసుకొని జార్జి ఫెర్నాండెస్ నాయకత్వంలో కేశవరావ్ జాదవ్‌తోపాటు మేము రవీందర్‌రెడ్డి, పర్సయ్యల 'ఎన్‌కౌంటర్' నిజనిర్ధారణకు వెళ్లాం. ఇంద్రవెల్లి ఘోర దురంతం జరిగిపోయింది. ఎన్‌కౌంటర్లు జరుగుతున్నాయి. 1978-80 కాలంలో కూడ నలగొండలో రవూఫ్ గ్రూప్ వాళ్లనందరినీ అక్కడి ఎస్.పి. వ్యాస్ 'ఎన్‌కౌంటర్'ల పేరుతో చంపేస్తున్నాడు. ఈ రాజ్యహింసను చరిత్ర, రాజకీయార్థ శాస్త్ర నేపథ్యాల నుంచి విశ్లేషించే ఒక బుద్ధిజీవిగా ఆయన రూపొందుతాడనుకున్న వాళ్లకు ఆయన 1983లో ఎపిసిఎల్‌సి కార్యదర్శిగా పదవిని చేపట్టడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది. సర్వ సభ్య సమావేశం జరిగి ఆయన కార్యదర్శిగా ఎన్నికయి - బహిరంగ సభ ప్రారంభం

కావడానికన్న ముందు వర్తక సంఘం హాలు ఆవరణలో 'ఎపిసిఎల్‌సి లో మీరు, కాశీపతి మీమీ రాజకీయ విశ్వాసాల ప్రతినిధులుగా ఉండడం నేననుకుంటున్న స్పిరిట్‌లో ఎపిసిఎల్‌సి ని నడపడానికి ఇబ్బంది అవుతుంది' అన్నాడు. వెంటనే అనుకున్న రెండు నిర్ధారణ బృందాల విషయంలో ఏఏ ప్రాంతాలు, ఖర్చులు అని మాట్లాడుకున్నపుడు కూడా రాజకీయ విధేయతకు ప్రాధమ్యం ఉండకూడదన్నాడు. నాకు త్వరలోనే అర్థమయిందేమిటంటే – నోరులేని వాళ్లకు స్వరబలం, పేరు లేని వాళ్లకు చిరునామా, ఆవాసం లేని వాళ్లకు కాళ్లమీద నిలబడే స్వావలంబన, అసంఘటితంగా ఉన్నవాళ్లకు సంఘటన సమకూర్చడం ప్రజాస్వామిక హక్కుల ప్రాపంచిక దృక్పథం కావాలన్నది ఆయన అవగాహన. అందరూ వై.ఎస్.ఆర్. అసహజ మరణం గురించి గుండెలు బాదుకుంటున్న వేళ ఆయన అతిసార, మలేరియా, డెంగూ వ్యాధులతో నిత్యమూ మరణిస్తున్న ఆదివాసుల గురించి మాట్లాడడం మాత్రమే కాదు, వాళ్ల దగ్గరికి వెళ్లి తనతో, తన వంటివాళ్లతో కాగలిగిన ప్రతిఘటన నిర్మిస్తున్నాడు. ఆ అసహజ మరణాలు సహజమేనన్నంతగా చర్మం మొద్దుబారిన బయటి ప్రపంచానికి – నిత్యమూ జరిగే ఈ ప్రమాదాలను సూక్ష్మదర్శినిలో చూసి ఒక అపరాధ భావాన్నయినా కలిగించగలిగాడు. ఈ సంస్కృతి ఆయన ఆర్‌ఇసి కాలపు అధ్యయనం, పరిశీలన ఆచరణ రూపం తీసుకుంటున్న ఎనభైలలో పరిణతి చెందడానికి ఆయనకు పెద్దదిక్కుగా డాక్టర్ రామనాథం అండ లభించింది. 1980 నుంచి 85 డాక్టర్ రామనాథం, బాలగోపాల్, జీవనకుమార్ మొదలయిన వాళ్లు వరంగల్‌లో ఎపిసిఎల్‌సి గా చేసిన పనుల వైవిధ్యాన్ని విస్తృతిని చూస్తే ఇవ్వాళ దాని అవగాహన పరిణతిని అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఊళ్లమీద, ఇళ్ల మీద పోలీసు దాడులు, అక్రమ అరెస్టులు, చిత్రహింసలు, పోలీసు క్యాంపులు, బైండోవర్లు, గృహదహనాలు, అత్యాచారాలు, స్త్రీలపై లైంగిక హింస వంటి పోలీసు దాడులు, రాజ్య హింస గురించి మాత్రమే కాదు కూలీరేట్లు, కులవివక్ష, వ్యభిచార గృహాలకు స్త్రీలను అమ్మడం, వరకట్న హత్యలు, దేవాలయంలో బ్రాహ్మణేతర స్త్రీ, పూజారిగా కొనసాగే హక్కు, ఆసుపత్రుల పారిశుభ్రత, మార్కెట్ యార్డులో దళారీల పాత్ర, వర్షాలకు చెదరిన బతుకులు, కాకతీయ యూనివర్సిటీలో రిజర్వేషన్‌లు, విద్యాలయాల్లో విద్యార్థి సంఘాల అవసరం – వంటి ప్రజాస్వామిక జీవిత సముచిత గౌరవానికి సంబంధించిన ఏ ఒక్క అంశమూ

డాక్టర్ రామనాథం, డాక్టర్ బాలగోపాల్‌ల నాయకత్వంలో వరంగల్‌లో ఎపిసిఎల్‌సి పట్టించుకోనిది లేదు. ఆయన సృజనలో రాసిన సామాజిక వ్యాఖ్యాన రచనలు 'కల్లోల కథా చిత్రాలు' చదివితే ఒక సామాజిక వ్యాఖ్యాతగా, ఎకనమిక్ అండ్ పొలిటికల్ వీక్లీ లో వచ్చిన ఇంగ్లిష్ వ్యాసాల సంకలనం చదివితే వ్యవసాయ విప్లవ రాజకీయార్థిక విశ్లేషణకునిగా దేశంలోనే ఎన్నదగిన వానిగా కనిపించవచ్చు కానీ అవన్నీ ఆయన బయట నుంచి రాసినవి కాదు. అందులో ఆయన కాలికి బలపం కట్టుకొని, కంఠదఘ్నంగా దిగి నమ్మి, మాట్లాడి, ఆచరించి రాసినవి. ఎవరికి ఇష్టం లేని విషయాలయినా, విశ్వాసాలయినా అంతే నిష్ఠురంగా ఆయన ఆఖరి శ్వాస దాకా చెప్పాడు. అందుకే 1985 ఆరంభంలోనే ఎపిసిఎల్‌సి రాజన్న హత్య గురించి జగిత్యాలకు నిజనిర్ధారణకు వెళ్తే ఆయనపై ఎబివిపి గూండాలు దాడి చేసి కొట్టారు. మిల్ కాలనీ సిఐ ఇంటిపై రాడికల్స్ బాంబు వేసిన కేసులో పెట్టారు. ఎస్.ఐ. యాదగిరి రెడ్డి హత్య తర్వాత హత్యా ప్రయత్నాలు, కిడ్నాప్ మన అందరికి తెలిసినవే. మొన్నటిదాకా ఆయన జీవించిన కాలమంతా కాళోజీ చెప్పినట్లు బోనస్‌గానే.

1985 సెప్టెంబర్ 3న డాక్టర్ రామనాథం హత్య తర్వాత ఆయన వరంగల్‌ను వదలాల్సి వచ్చినా ఆయన వరంగల్ ప్రజాజీవితంతో సజీవ సంబంధాలు కొనసాగించాడు. అందుకే వరంగల్ ప్రజలు ఆయన అంత్యక్రియలు అక్కడే జరగాలని కోరుకున్నారు. సాధ్యం కానప్పుడు ఆఖరి చూపుకు తరలి వచ్చారు.

- వరవరరావు

12 అక్టోబర్, 2009, వార్త దినపత్రిక